

VREAU SĂ ȘTIU

LITERA

Maria Mariana Gheorghe

Irina Ema Săvuță

Aurel Constantin Soare

4
CLASA

Istorie

Caiet de activități

CUPRINS

UNITATEA 1

TRECUTUL ȘI PREZENTUL DIN JURUL NOSTRU 4

TRECUT-PREZENT.

Mileniu, secol, deceniu, epocă istorică 4

Spațiu istoric 5

Surse istorice 7

FAMILIA. Trecutul familiei 9

Sărbători de familie 10

Timpu liber. Activități cotidiene 11

COMUNITATEA LOCALĂ ȘI NAȚIONALĂ.

Teritoriu. Locuințe și viața cotidiană 12

Tradiții, sărbători, religie, monumente ale eroilor 14

Comunități ale minorităților pe teritoriul

de azi al României 16

Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală 18

POPOARE DE IERI 20

Dacii 21

Romanii 23

Grecii 25

Galii. Slavii 26

POPOARE DE ASTĂZI 27

Românii 28

Francezii 29

Rușii 30

Bulgarii. Sârbii 31

Germanii 32

Ungurii 33

Turcii 34

Cunoașterea lumii prin călători 35

Călători din spațiul românesc în lume 37

Exploratori ai secolului XX 38

SĂ NE AMINTIM! 40

EVALUARE/AUTOEVALUARE 41

UNITATEA 2

EPOCI, EVENIMENTE ȘI PERSONALITĂȚI 42

ANTICHITATEA.

Legende și scrieri despre daci și romani: 42

Herodot, Strabon și Dio Cassius 42

EVUL MEDIU.

Figuri legendare de voievozi: Gelu, Dragoș 44

Basarab I 45

Mircea cel Bătrân 46

Iancu de Hunedoara 47

Vlad Țepeș 48

Ștefan cel Mare și Sfânt 49

Mihai Viteazul 50

Galeria domnitorilor 51

Transilvania – spațiu multiethnic.

Sat și oraș în Transilvania medievală 52

Istorici și cronicari despre personalități

ale minorităților naționale 54

EPOCA MODERNĂ.

Alexandru Ioan Cuza și Unirea 55

Carol I și Independența 57

Ferdinand și Marea Unire 59

Eroi ai Primului Război Mondial 61

România la cumpăna dintre milenii 63

SĂ NE AMINTIM! 64

EVALUARE/AUTOEVALUARE 66

UNITATEA 3

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU 67

Locuri istorice din comunitate 67

Locuri cu importanță istorică pentru România.

Așezări și construcții dacice, grecești

și romane 69

Castele și cetăți martore

ale evenimentelor istorice 70

Construcții religioase și ctitorii lor 72

Monumente și locuri incluse în patrimoniul

UNESCO din România 74

SĂ NE AMINTIM! 76

EVALUARE/AUTOEVALUARE 77

RECAPITULARE FINALĂ 78

EVALUARE FINALĂ 80

Trecut-Prezent

Mileniu, secol, deceniu, epocă istorică

- 1 Alcătuieste scurte enunțuri/propoziții cu fiecare noțiune din schema de mai jos (8 enunțuri).

- 2 Scrie cu cifre romane următoarele elemente:

vârsta pe care o ai

ziua și luna nașterii

numărul colegilor din clasă

- 3 Asociază corect elementele celor două coloane.

a	deceniu	1	1000
b	secol	2	10
c	mileniu	3	100

- 4 Stabilește, după model, legătura dintre personaje și epoca istorică în care au trăit.

Trecutul omenirii					Acum	Viitorul
Epoca străveche	Epoca veche (Antichitatea)	Epoca medievală (Evul Mediu)	Epoca Modernă	Epoca Contemporană	Prezentul istoric	→
1	2	3	4	5	6	

Exemplu: 1-B

Spațiu istoric

1 Pe baza surselor **A** și **B**, rezolvă următoarele cerințe.

„Pe culmea cea mai înaltă a munților Carpați se întinde o țară mândră și binecuvântată între toate țările semănate de Domnul pe pământ... Păduri stufoase, în care ursul se plimbă în voie, ca un domn stăpânitor, umbresc culmea acelor munți... Stânci prăpăcioase, munți uriași, a căror vârfuri mângâie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gârle a căror limpede apă lin curge printre câmpiile înflorite, pârâie repezi, care mugind groaznic se prăvălesc în cataracte printre acele amenințătoare stânci de piatră, care plac vederii și o înspăimântă totodată. Apoi, în tot locul, dai de râuri mari, cu nume armonioase, a căror unde port aurul. În pânțele acestor munți

zac comorile minerale cele mai bogate și mai felurite din Europa: sarea, fierul, argintul, arama, plumbul, mercurul, zincul, antimoniul, arsenicul, cobaltul... și, în sfârșit, metalul cel mai îmbelșugat decât toate, aurul, pe care îl vezi strălucind până și prin noroiul drumurilor.”

(Nicolae Bălcescu, *România sub Mihai Voievod Viteazul*)

B

a) Precizează, pe baza sursei **A**, culoarea care definește:

- câmpiile _____
- munții _____
- apele _____

b) Numește, pe baza sursei **B**, „țara mândră și binecuvântată” și precizează, pe baza sursei **A**, țara cu care se învecinează în partea de sud și elementul de relief care este considerat granița dintre cele două țări.

c) Pe baza sursei **B**, indică două ocupații pe care le practică oamenii care locuiesc în aceste locuri.

d) Completează tabelul de mai jos cu elementele de relief și bogățiile naturale ale spațiului precizat în sursa **B**.

ELEMENTE DE RELIEF	BOGĂȚII NATURALE

FIȘĂ DE LUCRU

- 2 Să învățăm să citim o hartă istorică! Privește imaginea alăturată, urmărește cu atenție planul propus pentru analiza unei hărți și răspunde la întrebări.

Țările Române în timpul lui Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș

Pasul I: Identificarea și prezentarea hărții

- Identificarea hărții.
 - Titlul.
 - Autorul (dacă numele său este menționat).
 - Identificarea tipului hărții (fizică, istorică, fenomen de moment, hartă de evoluție etc.) și tema sa.
- ✓ **Precizează tipul hărții.**

Pasul II: Explicarea conținutului hărții

- Identificarea informațiilor oferite de hartă, cât și de legenda acesteia.
 - Analizarea alegerilor făcute pentru legendă, figuri, culori.
- ✓ **Describe legenda hărții.**

Pasul III: Prezentarea importanței istorice a hărții

- Plasarea temei hărții într-un context istoric.
 - Explicarea și interpretarea datelor hărții.
 - Prezentarea avantajelor și a limitelor hărții pentru tema studiată.
- ✓ **Localizează pe hartă două cetăți/locuri în care s-au desfășurat acțiuni militare.**

Surse istorice

- 1 Stabilește corespondența corectă între denumirile surselor istorice din schema de mai jos și imagini.

A

B

C

D

E

F

G

H

SURSĂ ISTORICĂ	IMAGINE
1. Inscriptii	
2. Hărți	
3. Monede	
4. Cărți	
5. Arme	
6. Podoabe	
7. Vase	
8. Ziduri	

Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală

- 1 Stabilește cărei perioade istorice îi aparțin imaginile de mai jos. Scrie literele în căsuța corespunzătoare de pe axa cronologică.

Trecutul omenirii					Acum	Viitorul
Epoca străveche	Epoca veche (Antichitatea)	Epoca medievală (Evul Mediu)	Epoca Modernă	Epoca Contemporană	Prezentul istoric	→

- 2 Privește cu atenție imaginile și descoperă asemănări și deosebiri între jocurile copiilor de astăzi și ale celor care au trăit în urmă cu un secol. Realizează un scurt dialog, de aproximativ 100 de cuvinte, între cele două grupuri de copii.

3 Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

„Îmi amintesc cu drag vremurile copilăriei mele, când libertatea era cuvântul de ordine. Noi, copiii, eram tot timpul liberi, părinții nu aveau timpul necesar pentru a sta toată ziua în spatele nostru, iar vacanțele de vară le petreceam majoritatea la bunici, alergând pe câmpuri și jucându-ne cât era ziua de lungă. În fața blocului ne adunam până seara târziu, împărțeam cu toții o bicicletă, ne jucam *De-a v-ați ascunselea*, *Baba oarba*, *Șotron*, *Țară, țară, vrem ostași*, *Elastic* sau dădeam câte un spectacol de muzică și dans cu bilete vândute la un leu. Cu părinții ne jucam mai puțin, deoarece serviciul le ocupa mare parte din timp. Dar aveam o mulțime de prieteni cu care ne întâlneam zilnic, ne luam câte o păpușă și o păturică și ne așezam pe iarbă, unde le croiam haine, le aranjam părul etc. Făceam schimb de timbre sau surprize de la gume Turbo. Jucam *Septică*, *Kems* și alte jocuri cu cărți. Iarna ne bulgăream și ne dădeam cu sania pe fiecare delușor găsit în cale. Uitându-mă în urmă, nu pot spune decât ce copilărie frumoasă am avut și mă întreb dacă și copiii noștri vor spune același lucru.”

(*Copilăria de azi. Ce s-a schimbat? Cum își petrece timpul generația actuală de copii?*, Alina Diana, <https://www.bestkids.ro/blog/index.php/copilaria-de-azi-ce-s-a-schimbat-cum-isi-petrece-timpul-generatia-actuala-de-copii/>)

a) Pe baza textului, notează jocurile practicate de copii în trecut.

Jocurile copilăriei (trecut)

b) Notează jocurile pe care le joci tu și colegii tăi.

c) Povestește, în aproximativ 8 rânduri, unul dintre cele mai frumoase momente din copilăria ta.

POPOARE DE IERI

1 Completează schema de mai jos cu denumirile popoarelor de ieri.

POPOARE DE IERI

2 Completează spațiile libere cu denumirile popoarelor din imagini. Asociază fiecare imagine cu teritoriile în care au trăit popoarele pe care le-ai denumit. Notează răspunsurile în tabel.

Imagine	Hartă
A	
B	
C	
D	

1

2

3

4

3 Citește enunțurile și alege varianta corectă de răspuns.

ADEVĂRAT FALS

- a) Capitala Daciei a fost Sarmizegetusa.
- b) Grecii au inventat teatrul.
- c) Strămoșii francezilor sunt galii.
- d) Jocurile Olimpice au fost inițiate de gali în cinstea lui Zeus.
- e) Cetățile construite de daci se numeau *dave*.
- f) Decebal și Traian au fost regi daci.
- g) Slavii sunt un popor care a trăit în Europa de Vest.

Dacii

1 Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

A „Dacii trăiau în comunități rurale (sate) și erau agricultori, păstori, meșteșugari și chiar mici negustori. Acești oameni, legați cei mai mulți de pământ și de animale, purtau pantaloni de postav, cămașă desplicată în părți, brâu lat de piele sau de pânză și o haină cu mâneci, peste care se punea o mantie. Iarna purtau opinci de piele sau de păslă pe talpa cărora fixau uneori crampoane (cârlige ascuțite), ca să nu alunece pe gheață. Când era frig și ploaie, daco-geții de rând purtau glugi care le apărau capul. Femeile purtau și ele cămăși și fuste și chiar mantii, iar părul și-l pieptăneau cu cărare pe mijloc și strâns la spate într-un coc. Bărbații aveau plete: probabil de aceea erau numiți *comati*, adică oameni cu coamă (păr lung) sau *capillati*, oameni cu păr bogat [...] Spre deosebire de oamenii liberi obișnuiți, nobilii sau aristocrații purtau veșminte bogate, iar pe cap aveau mereu o căciulă, în latină *pileum*, ca semn distinctiv al rangului lor. De aceea erau numiți și *pileati*.”

(Ioan-Aurel Pop, *Istoria românilor pentru elevi*)

a) Precizează, pe baza textului, ocupațiile geto-dacilor.

b) Indică numele sub care erau cunoscuți aristocrații daci.

c) Completează, pe baza textului, spațiile libere cu denumirile elementelor de îmbrăcăminte ale geto-dacilor.

B

- 2 În imaginea alăturată, încercuiește cu roșu soldații romani, cu verde reprezentanții tarabostes și cu albastru reprezentanții comati.

- 3 Bifează dintre casetele și imaginile de mai jos doar pe acelea care au legătură cu istoria geto-dacilor.

Decebal

Burebista

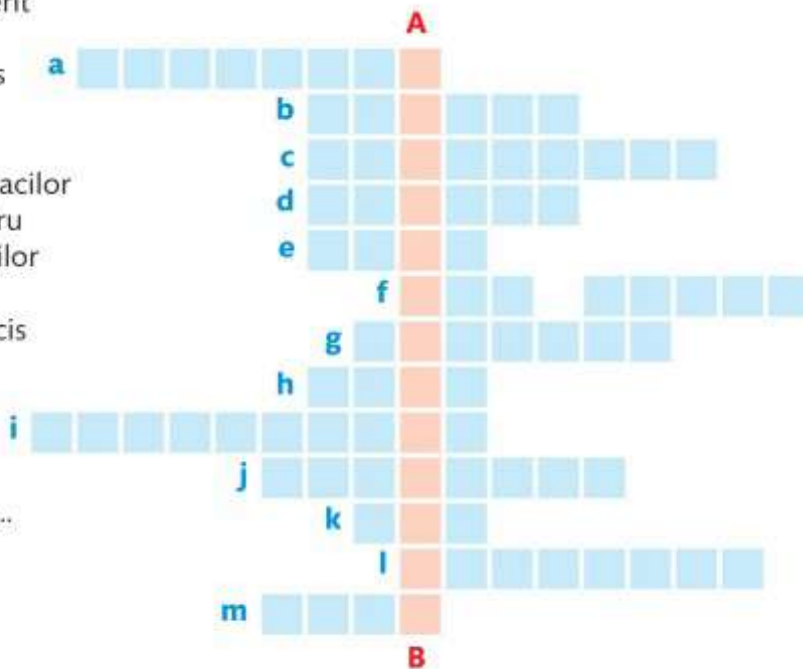
Zeus

Traian

Zalmoxis

- 4 Completează corect rebusul următor și vei descoperi pe verticala **A-B** numele capitalei Daciei.

- Zeul suprem al dacilor
- Împărat roman care i-a cucerit pe daci
- Primul stat dac a fost condus de ...
- Oameni liberi din Dacia
- Mod de organizare a geto-dacilor
- Metodă de construcție pentru zidurile cetăților și fortificațiilor din Dacia
- Rege al dacilor care s-a sinucis
- Haină din lână albă purată de bărbații romani
- Nobil dac
- Dacii se ocupau cu ... oilor
- Steagul dacilor avea cap de ...
- Loc de rugăciune al dacilor
- Capitala Imperiului Roman

Pe verticala **A-B** am descoperit

Romanii

- 1 Pe baza cunoștințelor obținute la clasă și a surselor A-C, completează organizatorul grafic de mai jos cu informațiile corespunzătoare.

A

Imperiul Roman în anul 117 d.Hr.

B

Fragment din templul dedicat zeilor Marte și Venus

„Ziua de lucru începea la romani de cu bună dimineată. Precara iluminare artificială impunea folosirea la maximum a luminii naturale. Încă înainte de răsărit se auzeau pe străzi loviturile de ciocan ale fierarilor și vociferările vânzătorilor ambulanți, care veneau de la sate încărcăți de verdețuri și zarzavaturi. Pentru comercianții de articole de lux, în schimb, ora potrivită era spre sfârșitul dimineții, când înstăriții lor clienți, recuperați după lungă noapte, ieșeau în sfârșit din casă. Programul de lucru, în concluzie, nu era cu mult mai diferit de cel de azi: multe corporații (grupări de meșteșugari) impuneau membrilor orare fixe, care în general nu depășeau opt ore, cu mențiunea că cine începea la răsărit putea sfârși în jurul orei 14. Doar anumite categorii, precum cărciumarii, bărbierii și parfumierii, preferau să lucreze mai mult.”

C

(Flavio Conti, *Atlasul Romei Antice*)

Religie

Tradiții, obiceiuri

Ocupații

ROMANII

Așezare geografică

Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților naționale

- 1 Citește cu atenție textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

„Johannes Honterus se interesează în mod deosebit de educația tineretului. El reorganizează vechea școală orășenească de limbă germană din Brașov, ce data din 1388. În 1541 se construiește o nouă clădire pentru școală, în locul unei mănăstiri, iar un an mai târziu, clădirea unei biblioteci proprii a școlii. În 1542 are loc, în cadrul școlii, prima reprezentare teatrală din regiune. Honterus elaborează un regulament de funcționare a școlii, *Constitutio Scholae Coronensis* (1543) și pune bazele unei organizații a elevilor, *Coetus*, unde elevii aveau multă libertate de decizie și acțiune, cu scopul dezvoltării și pregătirii lor pentru viața în societate. Gimnaziul umanist înființat de Honterus a jucat un rol deosebit în viața culturală a Transilvaniei și a rămas până în zilele noastre o instituție de prestigiu. Johannes Honterus moare la 23 ianuarie 1549 în Brașov și este înmormântat în Biserica Neagră. Pe mormântul lui se află inscripții și sculpturi excepționale.”

(https://ro.wikipedia.org/wiki/Johannes_Honterus)

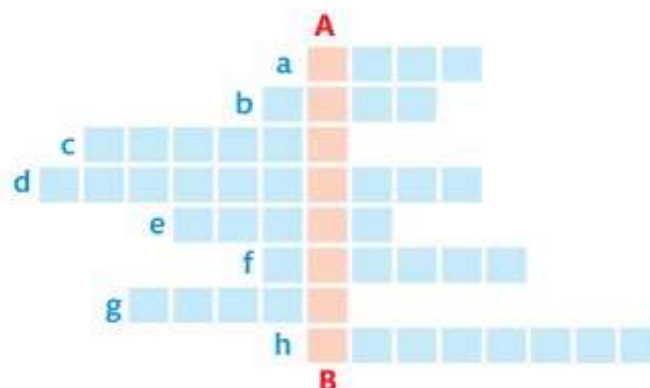
- a) Menționează, folosind ideile din text, măsurile luate de Honterus pentru organizarea școlii pe noi principii.

- b) Precizează, pe baza textului, care este modalitatea inovatoare a învățatului umanist Honterus prin care a pregătit elevii pentru viața în societate.

- 2 Completează corect rebusul următor și vei descoperi pe verticala **A-B** numele unei personalități umaniste din Transilvania secolului al XVI-lea.

- a) Inventator austriac, considerat precursorul zborului cu racheta.
b) Nobil secui care a condus războiul țărănesc din 1514.
c) Domn al Moldovei de etnie romă.
d) Guvernator al Transilvaniei în secolul al XVIII-lea și mare iubitor de artă.
e) Prozator de limbă maghiară din secolul al XVIII-lea.
f) Orașul în care s-au pus bazele primei organizații a elevilor.
g) Orașul în care a fost fondat un muzeu al colecțiilor de artă europeană.
h) Titlul lucrării ... *din Turcia* în care autorul de proză maghiară descrie viața de toate zilele din Turcia.

EPOCA MODERNĂ

Alexandru Ioan Cuza și Unirea

1 Completează axa cronologică cu următoarele date: 1859, 1866, 1848, 1820, 1863, 1860, 1834.

2 Citește enunțurile și alege varianta corectă de răspuns.

ADEVĂRAT **FALS**

- a) Localitatea în care s-a născut Alexandru Ioan Cuza este Huși.
- b) Al.I. Cuza a fost prieten cu Mihai Eminescu.
- c) Domnitorul a participat la Revoluția din 1848, la Paris.
- d) A unificat guvernele celor două Țări Românești.
- e) A împroprietărit țărani cu pământ.

3 Descoperă în careul alăturat 5 noțiuni-cheie ale lecției, apoi realizează scurte enunțuri cu acestea.

R	A	P	A	R	L	A	M	E	N	T	O
E	C	Q	C	R	F	W	A	I	V	B	N
F	E	O	A	J	Q	A	E	M	D	A	S
O	D	E	D	K	W	S	R	P	G	B	S
R	C	R	C	O	D	D	T	S	H	C	T
M	R	T	W	L	L	F	F	D	J	D	R
Ă	F	Z	E	O	R	O	G	E	K	C	Z
A	T	I	T	G	U	V	E	R	N	J	J
Y	G	O	E	T	Y	H	Z	Z	E	L	I
U	N	I	V	E	R	S	I	T	A	T	E
D	Z	T	Z	R	Y	J	Y	F	M	L	O
C	O	N	S	T	I	T	U	Ț	I	E	P

4 Completează spațiile libere cu informațiile corespunzătoare din lista de mai jos:

Mihail Kogălniceanu, oameni, reforme, 1859, Moldovei, popor, armatei naționale, domn, Țării Românești, Unirii, Revoluția din 1848

Alexandru Ioan Cuza a fost prieten în școală cu _____ și a participat la _____. În anul _____ a fost ales _____ al _____ și al _____. El a realizat mari _____ și a pus bazele unificării _____. Alexandru Ioan Cuza a fost numit Domnul _____ preamărit de _____, respectat de _____.

5 Încercuiește dintre informațiile de mai jos pe cele care desemnează marile reforme îndeplinite de Alexandru Ioan Cuza.

gratuitatea învățământului primar

votul egal

codul civil

improprietărea țăranilor

unificarea armatei

codul penal

obligativitatea de a vota

justiția liberă

6 Folosind imaginile date, internetul și enciclopediile în format electronic, scrie o scurtă povestire, de aproximativ 5 rânduri, despre Alexandru Ioan Cuza, *Domnul Unirii*.

Carol I și Independența

1 Cu ajutorul textelor și al ilustrațiilor de mai jos, realizează o scurtă compunere despre domnia regelui Carol I.

A „Întreaga domnie a lui Carol I s-a caracterizat printr-o remarcabilă stabilitate politică, cărmuind cu măsură și modestie deasupra fracțiunilor și a partidelor politice. A fost un suveran serios și protocolar, care nu a avut favoriți, fiind meticulos și exact în tot ce făcea, căutând să impună și colaboratorilor săi același stil de activitate. Totodată, era un militar desăvârșit și un politician abil, cu vederi liberale.”

(<https://peles.ro/personalitati/regele-carol-i/>)

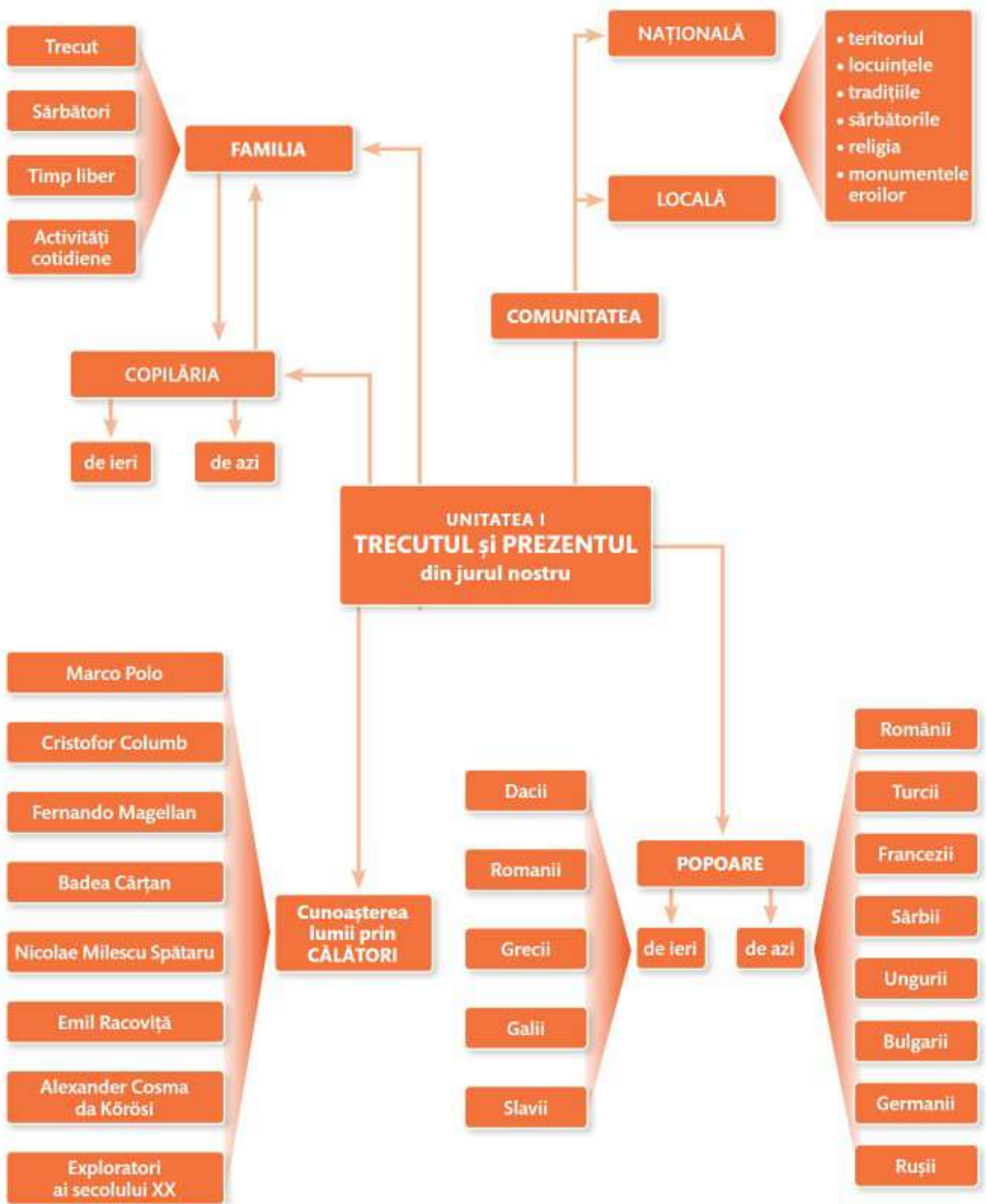
B „Suveranul a arătat preocupare pentru dezvoltarea învățământului, a culturii, precum și pentru formarea tinerei generații de intelectuali. Pe plan extern, a acționat pentru afirmarea autonomiei și întărirea prestigiului internațional al statului. În timpul Războiului pentru Independență, Carol a avut cele mai importante merite în desfășurarea operațiunilor militare. Cei 48 de ani de domnie a lui Carol I au marcat o etapă de mari progrese a României în plan economic, social, administrativ, politic, cultural.”

(http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Carol_I_de_Hohenzollern-Sigmaringen)

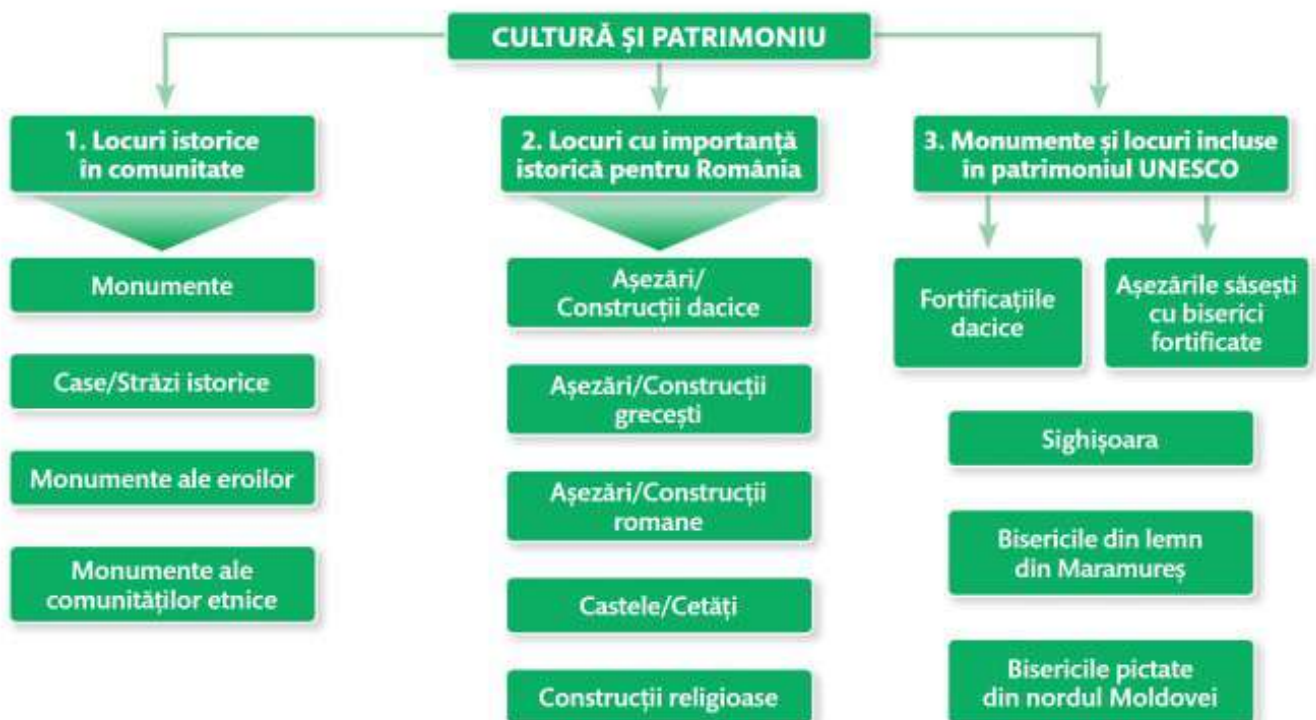
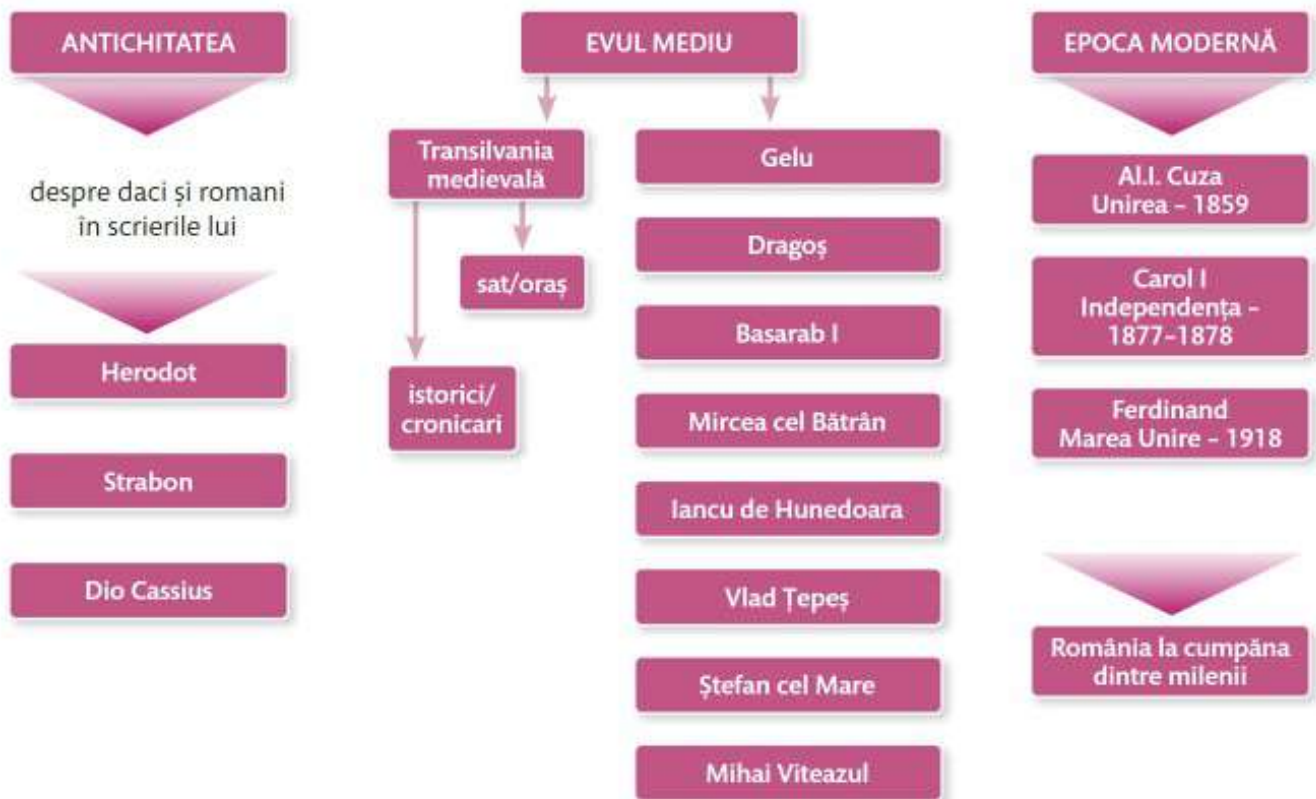
C Regele Carol I a reprezentat un mecena pentru știința și cultura românească, el a încurajat activitatea multor oameni de știință și de cultură.

RECAPITULARE FINALĂ

EPOCI, EVENIMENTE, PERSONALITĂȚI

EVALUARE FINALĂ

- 1** Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.
- Instrument de măsurare a timpului:
 - clepsidra;
 - acul;
 - sticla colorată.
 - Activitățile pe care le desfășurăm zilnic sunt:
 - locale;
 - cotidiene;
 - recreative.
 - O persoană care aparține unui stat este:
 - apartinător;
 - supus;
 - cetățean.
 - Perioada vieții care durează de la naștere până la adolescență se numește:
 - minorat;
 - tinerețe;
 - copilărie.
 - În tradițiile poporului român avem:
 - Calendarele de Advent;
 - Dragobetele;
 - Jocurile Olimpice.
 - Corabia cu pânze folosită de spanioli și de portughezi, pentru călătorii lungi, se numește:
 - navă maritimă;
 - caravelă;
 - vas maritim.
 - Primul om care a ajuns în spațiul cosmic a fost:
 - Edmund Hillary;
 - Iuri Alexeevici Gagarin;
 - Dumitru Dorin Prunariu.
 - Personalitatea care a înființat muzeul de la Sibiu:
 - Johannes Honterus;
 - Samuel von Brukenthal;
 - Conrad Haas.

- 2** Scrie o asemănare și două deosebiri între copilăria de ieri și cea de azi în comunitatea locală.
-
-

- 3** Amintește-ți ceea ce știi despre cultură și patrimoniu. Completează tabelul de mai jos cu câte un enunț despre tema dată.

TEMĂ	ENUNȚ
Monumente reprezentative ale comunității	
Locuri cu importanță istorică pentru România	
Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice	
Construcții religioase și ctitorii lor	

SUBIECT	1	2	3	DIN OFICIU	TOTAL
Punctaj pentru răspuns corect	2 puncte	3 puncte	4 puncte	1 punct	10 puncte
Răspunsul tău					
Calificative	Insuficient 1-4 puncte	Suficient 5-6 puncte	Bine 7-8 puncte	Foarte bine 9-10 puncte	